

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEFD)

Bolu Abant İzzet Baysal University
Journal of Faculty of Education

2024, 24(4), 2206 – 2232. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2024..-1434821>

Türkiye’de Özel Eğitim Alanındaki Yönelimler: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi’nde Yayımlanan Araştırmaların İncelenmesi*

Trends in Special Education in Türkiye: A Review of Studies Published in the Journal of Special Education at Ankara University Faculty of Educational Sciences

Abdulkadir KOCAOĞLU¹ ID, Şule YANIK² ID, Burcu AKTAŞ³ ID

Geliş Tarihi (Received): 10.02.2024

Kabul Tarihi (Accepted): 03.10.2024

Yayın Tarihi (Published): 15.12.2024

Öz: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi (AÜÖED), hem ulusal hem de uluslararası düzeyde saygın akademik yayınlara ev sahipliği yapan bilimsel bir dergidir. Özellikle Türkiye’deki özel eğitim alanında yapılan araştırmalara odaklanan dergi, mevcut teorik ve pratik bilgiye katkı sağlama amacını taşımakta ve bu alandaki güncel gelişmeleri paylaşmayı amaçlamaktadır. Bu noktadan hareketle bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’de özel eğitim alanında gerçekleştirilen araştırmaları AÜÖED kapsamında ele almak, eğilimleri, öne çıkan araştırma konularını ve tercih edilen yöntem trendlerini inceleyerek güncel gelişmeler hakkında var olan durumu ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda, AÜÖED’de, son on yıl (2014-2023-Eylül) içinde yayımlanan 35 sayıda yer alan toplam 267 araştırma; a) araştırma künyesi, (b) yazar sayıları, (c) katılımcı özellikleri, (d) araştırma yöntem ve desenleri, (e) veri toplama süreci ve (f) konu alanları gibi değişkenler açısından incelenip betimsel olarak analiz edilmiştir. Çalışmada bir konuya farklı perspektiflerden bakma şansı verdiği, araştırmacıya tarama ve raporlaştırma aşamalarında bazı esneklikler sağladığı ve ilgili alanyazını bir araya getirip ayrıntılı bir şekilde betimleme olanağı sunduğu için anlatı derlemesi yöntemi tercih edilmiştir. Analiz sonuçlarına bakıldığında dergiye en fazla Türk araştırmacılar tarafından makale gönderildiği ve yayın sürelerinin ortalamasına bakıldığında en kısa yayın süresinin 106 gün, en uzun yayın süresinin ise 482 gün olduğu görülmüştür. Ayrıca, dergide yayınlanan araştırmaların çoğunlukla nicel araştırma yöntemiyle tasarlandığı ve akademik beceri öğretimi gibi konulara odaklandığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, Dergi inceleme, Özel eğitim, Anlatı derlemesi, Özel eğitimde trendler.

&

Abstract: Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education (AUFESJSE) is a scholarly journal that hosts prestigious academic publications both nationally and internationally. Focused particularly on research conducted in the field of special education in Türkiye, the journal aims to contribute to existing theoretical and practical knowledge while sharing current developments in the field. Therefore, the main objective of this study is to examine the research conducted in the field of special education in Türkiye within the scope of AUFESJSE, revealing trends, prominent research topics, and preferred methodological approaches to provide insights into the current state of affairs. In line with this objective, a total of 267 research articles published in 35 issues of AUFESJSE over the last ten years (2014-2023, September) were examined and descriptive analyzed in terms of (a) research metadata, (b) number of authors, (c) participant characteristics, (d) research methods and designs, (e) data collection processes, and (f) subject areas. The narrative review method was chosen for its ability to offer different perspectives on a topic, provide flexibility in screening and reporting stages for researchers, and bring together relevant literature for a detailed description. The analysis results indicate that the majority of articles were submitted by Turkish researchers, and the average publication period was around 254 days. Additionally, it was observed that the published research in the journal mostly utilized quantitative research methods and focused on topics such as academic skills instruction.

Keywords: Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education, Journal review, Special education, Narrative review, Trends in special education.

Atıf/Cite as: Kocaoğlu, A., Yanık, Ş. ve Aktaş, B. (2024). Türkiye’de özel eğitim alanındaki yönelimler: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi’nde yayımlanan araştırmaların incelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(4), 2206-2232. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2024..-1434821>.

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuelt>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University– Bolu

* Bu çalışma, 07.10.2023 tarihinde 7.Uluslararası Katılımlı Ulusal Disiplinerarası Erken Çocuklukta Müdahale Kongresi’nde (UDEMKO2023) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Sorumlu Yazar: Arş. Gör., Abdulkadir Kocaoğlu, Trabzon Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, abdulkadir.kocaoğlu@trabzon.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6321-1222

² Dr. Öğr. Üyesi, Şule Yanık, Trabzon Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, suleyanik@trabzon.edu.tr, ORCID: 0009-0006-3239-1116

³ Dr. Öğr. Üyesi, Burcu Aktaş, Trabzon Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, burcuaktas@trabzon.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6321-1222

1. GİRİŞ

Bilim tarihi, bilimin nasıl başladığını ve geliştiğini, bilim insanlarının neler yaptıklarını, bilime nasıl katkı sağladıklarını, toplumun bilim insanlarının yetişmesindeki rolünü ve toplum koşullarının bilimin gelişmesini nasıl etkilediğini inceleyen bir bilim dalıdır (Şahinbaş-Erginsöz, 2000). Bilimsel gelişmelerin takip ve kaydedilmesi bilim tarihine önemli katkılar sağlamaktadır. Bu bağlamda bilimsel gelişmeleri takip etmenin bir yolu, bilimsel araştırmalara ev sahipliği yapan akademik dergileri düzenli olarak takip etmek ve incelemektir. Akademik dergiler, bilim insanlarının yürüttüğü araştırmaların sonuçlarına dayanarak güncel bilimsel bilgi ve gelişmelerin paylaşıldığı platformlardır (Al-Eknaş, 2013; Guédon, 2014). Bu dergiler, bilim insanlarının elde ettikleri bulguları paylaşarak bilimin ilerlemesine katkıda bulunur (Hovav & Gray, 2006). Dolayısıyla bu dergilerin bilimsel çalışmalar yapan toplulukların (bilim insanları, akademisyenler vb.) çalışmalarını yayınlama, tartışma ve geniş kitlelere ulaşmasını sağlama amacına hizmet ettiği söylenebilir (Behzadi & Gajdács, 2020).

Bilimsel dergilerin doğuşu, matbaa teknolojisinin 1500’lerde Avrupa’da yayılması ve gelişmesiyle başlamıştır (Dereköy, 2016). Matbaa teknolojisinin gelişmesi bilim ve akademik dünya ile buluşmuş ve artık bilim insanlarının ortaya koyduğu ürünlerin basılı materyallere dönüşmesinin önü açılmıştır (Fara, 2012). İlk bilimsel dergiler 17. yüzyılda Avrupa’da ortaya çıkmış ve bilim insanlarının çalışmalarını paylaşmaları için uygun bir platform sağlamıştır (Yıldırım, 2019). Örneğin, Fransa’da 1665 yılında yayınlanan "Journal des Sçavans" ve İngiliz Kraliyet Derneği (Royal Society of England) tarafından İngiltere’de yayımlanan "Philosophical Transactions of the Royal Society" bilim dünyasında kabul gören ilk bilim dergileri olarak bilinmektedir (Dereköy, 2016).

Türkiye’ye bakıldığında ise ilk Türkçe matbaanın 1727’de kurulduğu görülmektedir (Tosun-Durmuş, 2017). Matbaanın ilk kuruluşundan yaklaşık 122 yıl sonra, 1849 yılında, İstanbul’da Mektebi-i Tıbbiye-i Şahane (Türkiye’deki ilk tıp fakültesi) tarafından yayımlanan ilk Türkçe bilim ve tıp dergisi olan "Vakayi-i Tıbbiye (tıp alanını içeren bir meslek dergisi)" yayım hayatına başlamıştır (Dereköy, 2016). Bu dergilerin ortaya çıkma sebebinin o dönemdeki bilimsel keşiflerin ve ilerlemelerin paylaşılması ve toplum yararına kullanılması ihtiyacı olduğu düşünülmektedir.

Bilimsel dergiler, bilimsel bilginin hızla yayılmasına ve gelişmesine katkıda bulunmaları açısından oldukça önemlidir (Yıldırım, 2019). Özellikle 18. yüzyılda, bu dergiler bilimdeki hızlı büyümeye tanıklık etmiştir. Dönemin önemli bilim insanları çalışmalarını bu dergilerde yayınlamış ve çalışmalarını bu bilimsel dergiler aracılığıyla büyük bir etki yaratmıştır. Dolayısıyla bu dergiler yeni keşiflerin ve teorilerin hızla diğer bilim insanlarına ulaşmasını sağlayarak bilimdeki ilerlemeye ivme kazandırmıştır (Jayaratne & Zwahlen, 2015).

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de bilimsel dergiler, bilimsel bilginin yayılması ve güncellenmesi için temel bir kaynak olarak hizmet vermektedir (Racz & Markovic, 2018). Özellikle alanında uzmanlaşmış dergiler, belirli bir disiplindeki en son araştırmaları ve gelişmeleri ele almaktadır. Örneğin tıp alanında "Nature" ve "Science", mühendislik alanında "ACS Nano" ve "International Journal of Engineering Science", eğitim alanında "Review of Educational Research" ve "Educational Researcher" gibi uluslararası dergiler, geniş bir okuyucu kitlesine hitap ederek bilimsel keşifleri popülerleştirmekte ve ilgi çekici bir şekilde sunmaktadır. Özel eğitim alanında ise Research in Developmental Disabilities, Exceptional Children ya da Remedial and Special Education gibi uluslararası dergilerin araştırmaların yayınlanmasına, paylaşılmasına ve değerlendirilmesine olanak sağladığı görülmektedir (Denizli-Gülboy, vd., 2024).

Bilim insanları tarafından üretilen akademik çalışmalar uluslararası dergilerde yayımlandığı gibi ulusal düzeydeki dergilerde de yayımlanabilmektedir. Ulusal dergiler, ülkelerin özgün ve yerel durumlarını ele

alırlar (Alsalem & Alzahrani, 2022). Bu dergiler, ulusal düzeydeki politikaları, eğitim sistemlerini ve yerel uygulamaları gözlemleyerek ilgili alandaki değişiklikleri ve yenilikleri takip etme konusunda önemli bir rol oynar ve yerel araştırmacıların ve eğitimcilerin ülkelerindeki sorunlarına odaklanmalarına ve bu sorunlara yönelik çözümler üretmelerine yardımcı olurlar. Türkiye'de özel eğitimle ilgili çalışmaları ele alan, ülkedeki özel eğitim politikalarını, öğretim yöntemlerini ve uygulamalarını inceleyerek bu alandaki gelişmeleri yakından takip eden Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi (AÜÖED) araştırmacılara özel eğitim alanında yaptıkları çalışmaları ulusal düzeyde paylaşmaları için uygun bir platform sağlamaktadır. Bu sayede dergi Türkiye'de yapılmış olan çalışmaları sunarak araştırmacıların yerel özel eğitim sorunlarına odaklanmalarını ve bu sorunlara yönelik çözümler üretmelerini teşvik etmektedir. Ayrıca AÜÖED ulusal düzeyde özel eğitim alanındaki bilimsel araştırmaların ve uygulamaların gelişmesine katkı sağlayarak Türkiye'nin bu alanda ilerlemesine de destek olmaktadır.

AÜÖED, Türkiye'nin özel eğitim alanyazınındaki eğilimlerini gösteren alanın saygın bir dergisidir. 1991'de kurulan ve elektronik ortamda ilk sayısını 1992 yılında çıkaran dergi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi tarafından yayımlanmaktadır. 1991 yılında basılı olarak yayın hayatına başlayan dergi, 1992 ile 2015 yılları arasında hem basılı hem de elektronik ortamda erişilebilir şekilde yayımlanmıştır. Ancak 2016 yılı itibariyle yalnızca elektronik ortamda erişilebilir bir şekilde yayımlanmaktadır. Dergi 2014 yılına kadar yılda iki kez yayınlanırken, 2014 yılından itibaren bu frekansta değişiklik yapılarak yılda üç kez yayınlanmaya başlamıştır. 2018 yılından itibaren ise yılda dört sayı yayımlayan dergi Mart, Haziran, Eylül ve Aralık aylarında yayımlanmaktadır. Her sayıda genellikle 14 ile 40 arasında değişen makaleyi 2006 yılına kadar sadece Türkçe dilinde, 2016 yılına kadar Türkçe ile birlikte genişletilmiş İngilizce özetle birlikte ve 2016 yılından sonra ise Türkçe ve İngilizce dillerinde tam metin olarak yayımlayan dergide ortalama bir makalenin uzunluğu 37 sayfadır.

Türkiye'nin özel eğitim alanındaki ilk dergisi olan AÜÖED, yine özel eğitim alanında Emerging Sources Citation Index'te (ESCI) taranan ilk ve tek Türk dergisidir. 2017'den beri ESCI'da taranan dergi hakkında Web of Science'ın açıkladığı veriler incelendiğinde, derginin 2022 yılı etki faktörünün 0,4 atf göstergesinin ise 0,14 olduğu görülmektedir (Web of Science, 2024). Ayrıca dergi Web of Science'da yer alan ve ESCI'da taranan 19 özel eğitim dergisi arasında dergi etki faktörü'ne göre 17. sırada olup dergi atf göstergesine göre de dördüncü çeyreklik dilimde yer almaktadır. AÜÖED, Web of Science verilerine göre uluslararası dergiler arasında ilk sıralarda yer almasa da ulusal düzeyde özel eğitim alanının öncü ve eğilimlere yön veren bir dergidir.

AÜÖED, özel eğitim alanında bilimsel araştırma yöntemlerine uygun olarak yürütülen güncel araştırmaları yayımlamaktadır. Dergi, nicel, nitel ve karma araştırma yöntemi ile tasarlanan araştırmalarla birlikte, olgu/vaka sunumu, sistematik derleme, meta analiz ve meta-sentez araştırmalarını da değerlendirmekte olup, bu araştırmaların Amerikan Psikologlar Derneği (The American Psychological Association) yazım kuralları ve derginin yayım ve yazım standartlarına uygunluğuna dikkat etmektedir. Bu kurallara uygun olarak yazılan araştırmalar yazım dili ve uygunluğu açısından gözden geçirildikten sonra hakemlere gönderilmektedir. Kör hakemlik uygulamasını benimseyen dergide gelen her aday araştırma iki hakeme gönderilmekte ve hakemlerin yayımlanabilir onayı verdiği araştırmalar dergide yayımlanmaktadır. Derginin 2022 yılı istatistikleri incelendiğinde toplam 62 aday araştırmanın dergiye başvurduğu görülmüştür. Bu araştırmaların 24'ü yayımlanmak üzere kabul edilmiş, 38'i ise reddedilmiştir. Bu veriler doğrultusunda derginin 2022 yılı özelinde kabul oranının %39 olduğu görülmektedir. Bu oran, derginin kabul sürecinin oldukça rekabetçi olduğunu ve yalnızca yüksek kaliteli çalışmaların kabul edildiğini göstermektedir. Ayrıca bu istatistikler, derginin bilimsel katkıları öne çıkarmayı ve yüksek kalitedeki araştırmalara platform sağlamayı amaçladığını da göstermekle birlikte reddedilen araştırmaların da değerlendirme sürecinden geçtiğini ve bu sürecin derginin bilimsel titizliğini korumak için önemli olduğunu yansıtmaktadır. Araştırmaların değerlendirilmesi ve yayımlanması süreçlerinde derginin editörlük görevini yürüten Prof. Dr. Hatice Bakkaloğlu'na editör yardımcılarını Doç. Dr. Meral Çilem Ökcün Akçamuş ve Doç. Dr. Şeyda Demir ile birlikte otizm spektrum

bozukluğu, zihin yetersizliği, öğrenme güçlüğü, dil ve iletişim, duyuusal yetersizlikler, özel yetenek, ölçme ve değerlendirme, İngilizce/yabancı dil ve mizanpaj alanlarında görev alan 39 alan editörü destek olmaktadır. Ayrıca derginin akademik danışmanlar kurulunda yer alan 34 akademisyen de bu süreçlere katkıda bulunmaktadır.

1.1. Araştırmanın amacı

Bu çalışma, Türkiye’de özel eğitim alanında gerçekleştirilen araştırmaların eğilimlerini, öne çıkan araştırma konularını ve tercih edilen yöntem trendlerini inceleyerek, güncel gelişmeler hakkında var olan durumu ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu sayede mevcut durumun betimlenmesi ve gelecekteki araştırma gereksinimi ve eğilimlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, Türkiye’de özel eğitim alanında yaklaşık 33 yıldır yayım yapan ve alanın saygın dergisi olan AÜÖED’de, son 10 yıl (2014-2023 Eylül) içerisinde yayımlanan 267 makale; a) araştırma künyesi, (b) yazar sayıları, (c) katılımcı özellikleri, (d) araştırma yöntem ve desenleri, (e) veri toplama süreci ve (f) konu alanları gibi temel özellikleri açısından incelenmiştir.

1.2. Araştırmanın önemi

Bir bilim alanındaki güncel gelişmeleri yakından takip etmek ve alanın eğilimlerini anlayabilmek için, o alandaki önde gelen dergileri ve bu dergilerde yayımlanan makaleleri incelemek büyük bir önem taşımaktadır (Alsalem & Alzahrani, 2022). Bu dergiler, o alandaki en son araştırma bulgularını, teorileri ve yaklaşımları sunarlar (Aypay vd., 2010). Ayrıca bilim insanlarının ve araştırmacıların yeni keşiflerini ve yenilikçi fikirlerini paylaşma platformu olarak hizmet verirler. Bu nedenle alanın önde gelen dergilerini incelemek, ilgili alandaki mevcut konuları, yöntemleri ve gelecekteki araştırma eğilimlerini anlamaya yol göstermesi konusunda önemlidir (Behzadi & Gajdacs, 2020).

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

AÜÖED’de son 10 yıl içerisinde yayımlanan araştırmaları inceleyerek, özellikle Türkiye’de özel eğitim alanında yapılan araştırmaların eğilimlerini, öne çıkan araştırma konularını ve tercih edilen yöntem trendlerini analiz etmeyi hedefleyen bu çalışma derleme makalesi olarak tasarlanmıştır. Derleme çalışmaları, çeşitli metodolojilerle tasarlanan farklı kaynaklardan elde edilen bilgilerin sentezlendiği akademik çalışmalardır (Green vd., 2006; Ridley, 2008; Yılmaz, 2021; Yücesoy-Özkan, 2023). Bu çalışmalarda birçok parçadan oluşan bir resmin farklı noktalarına odaklanılarak resmin tamamı ortaya konulmaya çalışılmaktadır (Hammersley, 2001). Ayrıca bu tür çalışmalarda incelenen konuyla ilgili literatürde bulunan bilgiler sınıflandırılır, karşılaştırılır, analiz edilir ve yorumlanır (Batovski, 2008; Randolph, 2009; Ridley, 2008).

Alanyazında derleme çalışmaları genellikle iki başlık altında ele alınmaktadır. Bu başlıklar sistematik derleme (systematic review) (Aromataris & Pearson, 2014; Grove vd., 2015; Karaçam, 2013; Pollock & Berge, 2018; Ridley, 2008) ve anlatıma dayalı derleme ya da anlatı derlemesi (narrative review, narrative literature review, traditional review, qualitative review, ya da nonsystematic review) (Cipriani & Geddes, 2003; Davies, 2000; Dijkers, 2009; Ferrari, 2015; Green vd., 2006; Sylvester vd., 2013) olarak bilinmektedir. Her derleme türünün kendi içinde güçlü ve zayıf yönleri olduğunun bilincinde hareket edilerek (Lau & Kuziemsky, 2017) bu çalışmada; bir konuya farklı perspektiflerden bakma şansı verdiği, araştırmacıya tarama ve raporlaştırma aşamalarında bazı esneklikler sağladığı ve ilgili alanyazını bir araya getirip ayrıntılı bir şekilde betimleme olanağı sunduğu için (Yücesoy-Özkan, 2023) anlatı derlemesi tercih edilmiştir.

Farklı disiplinler tarafından sık kullanılan anlatı derlemesi (Green vd., 2006) sistematik derlemeye göre bazı farklılıklara sahiptir. Örneğin, anlatı derlemesi olarak tasarlanan çalışmalarda sistematik ve ayrıntılı bir alanyazın taramasına gerek duyulmamakta (Davies, 2000; Yücesoy-Özkan, 2023) ve araştırma süreci esnek bir şekilde tasarlanabilmektedir (King & He, 2005). Ayrıca anlatı derlemesi yöntemiyle tasarlanan çalışmaların genelleme amaçları da bulunmamaktadır (Davies, 2000). Bu özelliklerin anlatı derlemesi olarak tasarlanan çalışmaları sınırlı bir hale getireceği düşünülebilmektedir. Ancak belirli bir konuya ilişkin genel bir çerçeve sunmak isteyen araştırmacılar bu yöntemi kullanarak kapsamlı bilgiler ortaya koyabilmektedirler (Dijkers, 2009). Anlatı derlemesi çalışmalarında, ilgili alanyazının incelenmesi, değerlendirilmesi ve konuyla alakalı okuyucuda bir anlayış geliştirilmesi hedeflenmektedir. (Greenhalgh vd., 2018). Bu çalışmada AÜÖED’de son 10 yıl içerisinde yayımlanan araştırmaları çeşitli boyutlarıyla analiz etmek, bu analizlerden genel çıkarımlar yapmak ve okuyucuların ilgili konuda daha derin bir anlayış kazanmalarını sağlamak amaçlandığından anlatı derlemesi yöntemi kullanılmıştır.

2.2. Verilerin toplanması ve analiz edilmesi

Bu çalışmada elde edilen verilerin nesnel bir şekilde analiz edilmesi, anlamlı sonuçlara varılması, sonuçların daha kapsamlı bir şekilde anlaşılması ve sayısal verilere dönüştürülerek daha kapsamlı bir analizin gerçekleştirilmesi gibi nedenlerle verilerin analizinde nicel içerik analizi tekniği tercih edilmiştir. Analiz sürecinin tamamında Şahin ve arkadaşlarının (2023) önerdiği adımlar uyarlanarak benimsenmiştir. Bu adımlar, derleme çalışmasının etkili sonuçlara hızlı bir şekilde ulaşmasını sağlamak amacıyla kullanılmıştır:

1. *Veri Kaynaklarının Hazırlanması*: İlk olarak AÜÖED’ ye DergiPark sistemi aracılığıyla erişim sağlanmış ve derginin son 10 yılına ait tüm sayıları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu süreçte, toplamda 35 sayıda yayımlanan 267 araştırmaya erişim sağlanmıştır. İlgili araştırmalar, araştırmacılar tarafından oluşturulan bir OneDrive klasörüne indirilmiş ve yayım yılları göz önünde bulundurularak titizlikle sınıflandırılmıştır. Ardından bu araştırmaların her birine numaralar atanmış ve inceleme için yazarlar arasında paylaşılmıştır.

2. *Kategorizasyon ve Sınıflandırma*: Yazarlar, sorumlu oldukları araştırmaları öncelikle genel olarak gözden geçirmiş, gereksinim duydukları araştırmaları okumuş ve daha sonra bir araya gelerek araştırmaları incelerken kullanacakları Araştırma Kodlama Formu ve Araştırma Kodlama Kılavuzu taslağını oluşturmuşlardır. Araştırma Kodlama Formu’nda genel olarak makalenin amacına, katılımcı özelliklerine, incelenen konuya, araştırma yöntemine ilişkin bilgiler, Araştırma Kodlama Kılavuzu’nda ise kodlama yaparken dikkat edilmesi gereken faktörlere, sürecin nasıl yürütüldüğüne ve beklenmedik ya da kararsızlık durumlarında izlenecek adımlara ilişkin bilgiler yer almaktadır. Taslak formlar üzerinde tüm yazarlar çalışıp son şeklini verdikten sonra paylaşılan araştırmaları kodlama aşamasına geçilmiştir.

Araştırmaları kodlamak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen Araştırma Kodlama Formu; (a) araştırma künyesi, (b) yazar sayıları, (c) katılımcı özellikleri, (d) araştırma yöntem ve desenleri, (e) veri toplama süreci ve (f) konu alanları başlıklarını içermektedir. Yazarlar Araştırma Kodlama Kılavuzu’nu dikkate alarak sorumluluklarındaki tüm araştırmaları ayrı ayrı ilgili forma kodlamışlardır.

3. *Verileri Kodlama*: Kodlama, önceden belirlenen Araştırma Kodlama Kılavuzu rehberliğinde Araştırma Kodlama Formu’na incelenen makalelerin uygun birimlere sınıflayarak ilgili kategorilere yerleştirme işlemidir. Bu doğrultuda tüm araştırmalar ilgili forma kodlanmıştır.

4. *Verilerin Analizi*: Yazarlar, sorumlulukları altındaki araştırmaları kodladıktan sonra tekrar bir araya gelerek bu kodlamaları tek bir form üzerinde toplu bir şekilde işlemişlerdir. Bu aşamadan sonra, araştırmanın planlama evresinde belirlenen içerik analizi kısmına geçilmiştir. İçerik analizi, benimsenen araştırma paradigmasına göre nicel ya da nitel olmak üzere iki ana kategoriye ayrılmaktadır (Şahin vd., 2023). Nicel içerik analizinde, incelenen metinler başlangıçta sistematik bir şekilde kategorilere ayrılır (Coe & Scocco, 2017), daha sonra spesifik özellikleri

tanımlanır (Berelson, 1952), son olarak da nicel verilere dönüştürülüp sunulur (Neuendorf, 2002). Veriler bu aşamada belirli kodlarla önce kategorilere ayrılarak gruplandırılır, ardından bu kodlar ortak başlıklar altında birleştirilir ve spesifik kavramları tanımlamak için kullanılır. Bu kavramların sıklığı, sayısal verilerle belirlenir (White & Marsh, 2006). Bu sayede belirlenen hedeflere ulaşabilmek amacıyla, kavramlardan sayısal veriler türetilir (Metin & Ünal, 2022). Diğer yandan nitel içerik analizi, elde edilen verilerin sistematik bir biçimde analiz edilmesiyle keşfedilen anlamların, temaların ve örüntülerin anlaşılmasının sağlandığı ve bu keşfedilen anlamların okuyucuya sunulduğu bir analiz tekniğidir (Mayring, 2000). Nitel içerik analizinde araştırmacı metinleri özenle okur ve öznel bir bakış açısıyla yorumlayarak analiz eder (Şahin, vd., 2023). Bu analiz sonucunda ortaya çıkan anlamlar, çalışma amacı bağlamında incelenir (Graneheim & Lundman, 2004) ve bu anlamlar, belirlenen temalar doğrultusunda okuyucuda bir anlayış geliştirme amacıyla yorumlanarak sunulur (Krippendorff, 2014).

5. *Verilerin Sunumu*: Elde edilen veriler frekans ve yüzde olarak hesaplanmış ve analiz sonuçları görselleştirilerek uygun şekil veya grafik üzerinde açıklanmıştır. Bu aşama, Türkiye’deki özel eğitim alanındaki araştırma eğilimlerinin daha geniş bir perspektifle anlaşılmasını sağlamıştır.

Nicel içerik analizi tekniğinin bu adımları, çalışmanın amacına uygun olarak ilerlemeyi sağlamak amacıyla titizlikle uygulanmıştır. Bu analiz, özel eğitim alanında Türkiye’de gerçekleştirilen araştırmaların eğilimlerini derinlemesine inceleme ve anlamlandırmada önemli bir yaklaşım sunmaktadır.

2.3. Güvenirlilik

Bu çalışmanın güvenilirliği iki adımda sağlanmıştır. Öncelikle araştırmaların numaralandırılarak klasörlere aktarılması sürecinde, eksik araştırma olup olmadığı kesin bir şekilde teyit etmek amacıyla indirilen araştırmalar ile dergide yayımlanan araştırmalar yazarlar tarafından özenle karşılaştırılmış ve tek tek incelenerek herhangi bir eksiklik durumunun var olup olmadığı titizlikle değerlendirilmiştir. Bunun sonucunda yazarlar tarafından toplam araştırma sayısında eksik bir verinin olmadığı görülmüştür. İkinci aşamada, kodlanan verilerin güvenilirliği sağlanmıştır. Bu amaçla, aynı veri üzerinde araştırmacının kendi kodlaması ile başka bir araştırmacının kodlaması karşılaştırılmış ve kodlayıcılar arasında görüş birliği sağlanmıştır.

2.4. Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

3. BULGULAR

Bu çalışmada, AÜÖED’de son 10 yıl içerisinde yayımlanan toplam 267 makale; a) araştırma künyesi, (b) yazar sayıları, (c) katılımcı özellikleri, (d) araştırma yöntem ve desenleri, (e) veri toplama süreci ve (f) konu alanları gibi temel özellikleri açısından incelenmiştir. Elde edilen bulgular bu bölümde sunulmuştur.

3.1. Araştırma künyesine ilişkin bulgular

Araştırma künyesine ilişkin bulgular sırasıyla yıllara göre basılan sayılar, araştırmalar ve ortalama yayın süresi olmak üzere üç kısımda incelenmiş ve Tablo 1’de sunulmuştur. Tablo 1 incelendiğinde en az makalenin 2015, en çok makalenin ise 2021 yılında yayımlandığı görülmektedir. Ortalama yayın süresi

incelendiğinde ise en kısa yayın süresinin 106 gün ile 2014 yılı, en uzun yayın süresinin ise 482 gün ile 2023 yılında olduğu görülmektedir.

2014 ile 2017 yılları arasında yılda üç sayı basan dergi toplam 69 araştırma yayımlamış olup yıllık ortalama araştırma sayısı yaklaşık olarak 17 iken bu araştırmaları yayımlama süresi yaklaşık olarak 160 gündür. Dergi 2018 yılından itibaren yılda dört sayı yayımlama kararı almış ve bu doğrultuda da toplam araştırma sayısı ve yayın süresi de artmıştır. Dergi 2018 ile 2023 yılları arasında toplam 198 araştırma basmış olup yıllık ortalama araştırma sayısı 33 iken bu araştırmaları yayımlama süresi yaklaşık 316 gündür. Derginin aldığı sayı artırma kararının hem araştırma sayısına hem de araştırma basım süresi sayısına etki ettiği, araştırma sayısının artışına bağlı olarak yayımlanma gününün de arttığı görülmektedir.

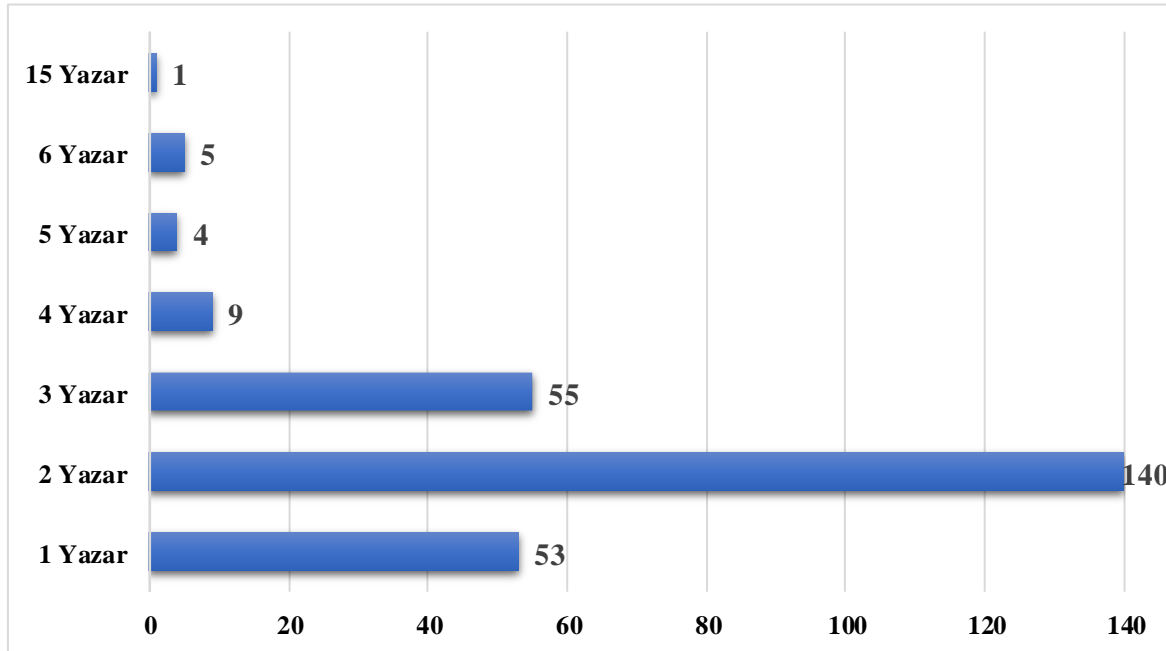
Tablo 1.

Araştırma Künyesine İlişkin Bulgular

Yıllar	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Toplam Sayı	3	3	3	3	4	4	4	4	4	3
Yayımlanan Araştırma Sayısı	14	13	18	24	32	32	31	40	39	24
Ortalama Yayın Süresi (Gün)	106	137	163	236	266	240	264	296	348	482

3.2. Yazar sayılarına ilişkin bulgular

Son 10 yılda yayımlanan araştırmalar yazar sayıları özelinde incelenmiş ve bu sayılara ilişkin bulgular Şekil 1'de sunulmuştur. Şekil 1 incelendiğinde toplam 267 araştırma içerisinde, bir yazarlı araştırmaların sayısının 53 (%19,8), iki yazarlı araştırmaların sayısının, 140 (%52,4), üç yazarlı araştırmaların sayısının 55 (%20,6), dört yazarlı araştırmaların sayısının dokuz (%3,3), beş yazarlı araştırmaların sayısının dört (%1,4), altı yazarlı araştırmaların sayısının beş (%1,8) ve 15 yazarlı araştırmaların sayısının ise yalnızca bir (%0,37) olduğu görülmüştür. Buna göre, en çok iki yazarlı araştırmaların daha sonra ise üç yazarlı araştırmaların ağırlıkta olduğu görülmektedir.

Şekil 1. Yazar sayılarına ilişkin bulgular

3.3. Katılımcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

İncelenen araştırmaların katılımcı grupları oldukça çeşitlilik göstermektedir. Bu nedenle katılımcıların özelliklerine ilişkin bulgular sekiz ana kategori altında ele alınmıştır. Araştırmalar incelendiğinde 11 farklı yetersizlik türünden toplam 106 makalenin katılımcısının özel gereksinimli bireylerden oluştuğu görülmüştür. Benzer şekilde, özel gereksinimli olmayan katılımcıların yer aldığı araştırmalarda ise bu grup genellikle özel eğitim alanındaki paydaşlardan oluşmakta olup, toplamda 142 araştırmanın da bu katılımcılardan oluştuğu belirlenmiştir. İlgili veriler, Tablo 2’de ayrıntılı olarak sunulmaktadır.

Tablo 2.

Katılımcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Katılımcı Türü	Katılımcı Detayı	Araştırma Sayısı	Toplam Sayı
Özel gereksinimli çocuk/birey	Otizm spektrum bozukluğu	20	106
	Zihin yetersizliği	18	
	Görme yetersizliği	17	
	Üstün yetenekli	14	
	İşitme yetersizliği	13	
	Öğrenme güçlüğü	12	
	Dil konuşma yetersizliği	4	
	Çoklu yetersizlik	3	
	Gelişimsel yetersizlik	3	
	Fiziksel yetersizlik	1	
	Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu	1	
Tipik gelişim gösteren çocuk/birey		29	29

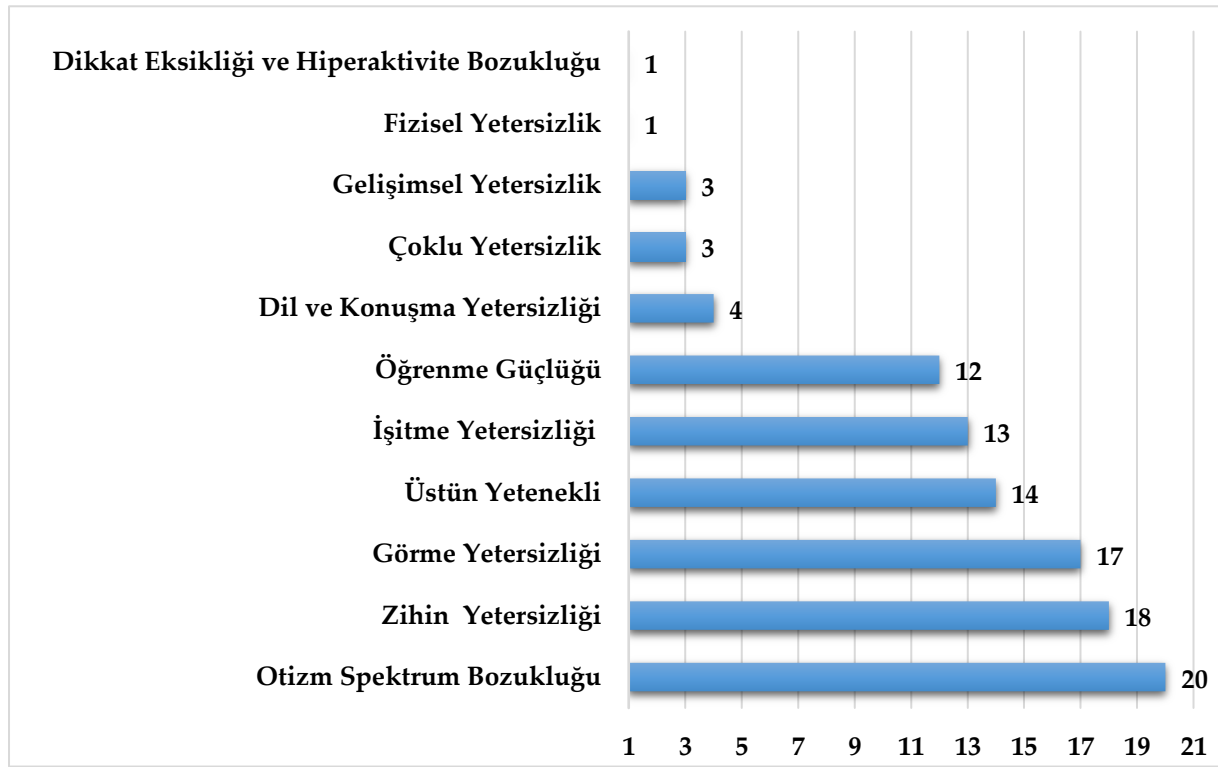
Tablo 2. devamı

Katılımcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Katılımcı Türü	Katılımcı Detayı	Araştırma Sayısı	Toplam Sayı
Öğretmen	Özel eğitim öğretmeni	12	46
	Sınıf öğretmeni	11	
	Branş öğretmeni	10	
	Okul öncesi öğretmeni	6	
	Rehber öğretmen	5	
	Görme yetersizliği olan öğretmen	2	
Aile bireyleri	Anne	20	44
	Baba	2	
	Anne + Baba	21	
	Kardeş	1	
Öğretmen adayı	Özel Eğitim	7	12
	Diğer	5	
Yönetici-Okul müdürü		4	4
Akademisyen		3	3
Diğer	Öğretmen yardımcısı	1	4
	Uzman	1	
	Doktor	1	
	İşveren	1	

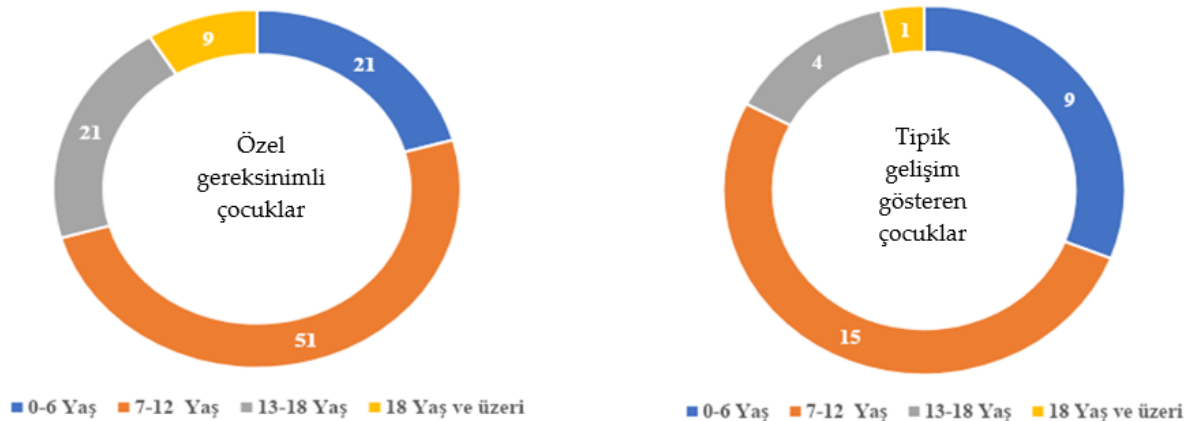
Not: Katılımcı türlerini içeren çalışmaların tamamı (248), toplam araştırma sayısını (267) karşılamamaktadır. Bunun sebebi, derleme araştırmalarının bu kategoriye dâhil edilmemesidir. Ayrıca bazı araştırmaların birden fazla katılımcısı bulunmaktadır.

Araştırmalar, özel gereksinimi olan katılımcılar özelinde daha ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde, otizm spektrum bozukluğuna (20), zihinsel yetersizliğe (18) ve görme yetersizliğine (17) sahip bireylerin katılımcısı olduğu makalelerin ilk üç sırayı aldığı görülmektedir. Son sıralarda ise birer araştırmada yer alan fiziksel yetersizlik ve dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan bireylerin yer aldığı görülmektedir. Özel gereksinimi olmayan katılımcıların olduğu araştırmalara bakıldığında ilk üç sırada öğretmen (30), aile bireyleri (30) ve tipik gelişim gösteren çocuklar (19), son sıralarda ise birer araştırmayla öğretmen yardımcısı, uzman, doktor ve işveren olduğu göze çarpmaktadır.

Şekil 2. Özel gereksinimli çocukların yetersizlik türüne göre dağılımı

Özel gereksinimli ve tipik gelişim gösteren çocukların yaş gruplarına göre dağılımı (Şekil 3) incelendiğinde, her iki grup arasındaki verilerin büyük oranda paralel olduğu gözlemlenmektedir. Toplamda 106 araştırmanın özel gereksinimli katılımcılara, 29 araştırmanın ise tipik gelişim gösteren çocuklara odaklandığı belirlenmiştir. Her iki grup içerisinde en fazla katılımcının 7-12 yaş aralığında olduğu tespit edilirken, en az katılımcının ise 18 yaş ve üzeri çocuklardan oluştuğu Şekil 3’te görülmektedir.

Şekil 3. Özel gereksinimli ve tipik gelişim gösteren çocukların yaşlarına göre dağılımı

3.4. Araştırma Yöntem ve Desenlerine İlişkin Bulgular

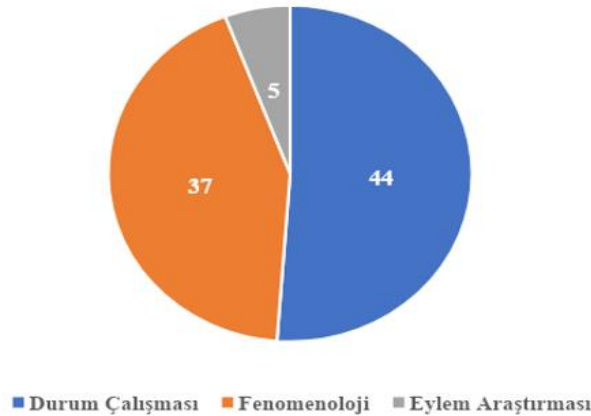
İncelenen 267 araştırma, yöntemlerine göre nitel araştırmalar, nicel araştırmalar, derleme araştırmaları, yöntemi belirtilmeyen araştırmalar ve karma araştırmalar şeklinde sınıflandırılmış ve Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3.

Yöntem ve Desenlere İlişkin Bulgular

Araştırma Yöntemi	Deseni	Sayı	Toplam Sayı
Nitel Araştırma Yöntemi	Durum Çalışması	44	86
	Fenomenoloji	37	
	Eylem Araştırması	5	
Nicel Araştırma Yöntemi	Tek denekli	39	85
	Tarama	31	
	Müdahale	10	
	Ölçek geliştirme	5	
Derleme	Bilgi verici	39	61
	Sistemik	14	
	Meta analiz	7	
	Meta sentez	1	
Yöntemi belirtilmemiş			29
Karma Araştırma Yöntemi	Açımlayıcı sıralı desen	3	6
	Yakınsayan paralel desen	2	
	Çok aşamalı desen	1	

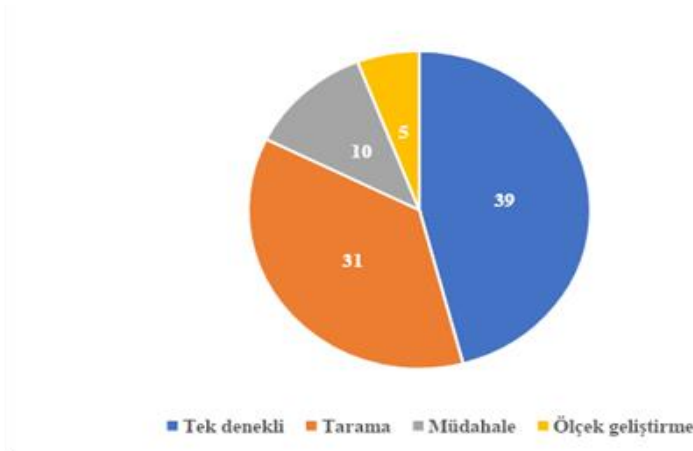
Tablo 3 incelendiğinde toplam 86 araştırmanın nitel araştırma yöntemi ile tasarlandığı ve bu araştırmaların tüm yayınların %32,2'sini oluşturduğu görülmektedir. Nitel araştırma yöntemi ile tasarlanan araştırmalar desenleri özelinde incelendiğinde 44 araştırmanın durum çalışması (%51,2), 37 araştırmanın fenomenoloji (%43) ve beş araştırmanın da eylem araştırmasını (%5,8) kullandığı Şekil 4'te görülmektedir.

Şekil 4. Nitel araştırma yöntemiyle tasarlanan araştırmalar

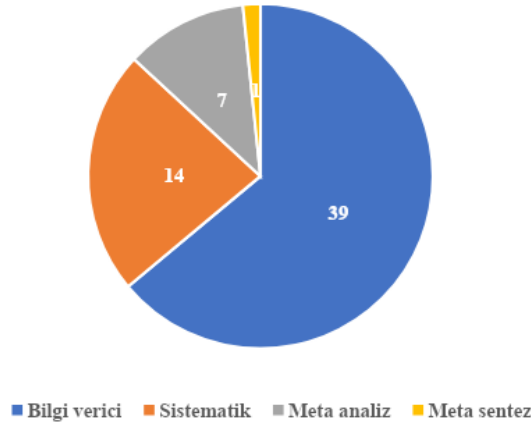
Tablo 3 incelendiğinde toplam 85 araştırmanın nicel araştırma yöntemi ile tasarlandığı ve bu araştırmaların tüm yayınlarının %31,8'ini oluşturduğu görülmektedir. Nicel araştırma yöntemi ile tasarlanan araştırmalar desenleri özelinde incelendiğinde 39 araştırmada tek denekli (%45,9), 31

araştırmada tarama (%36,4), 10 araştırmada deneysel desenler (%11,8) ve beş araştırmada da ölçek geliştirildiği (%5,9) Şekil 5’te görülmektedir.

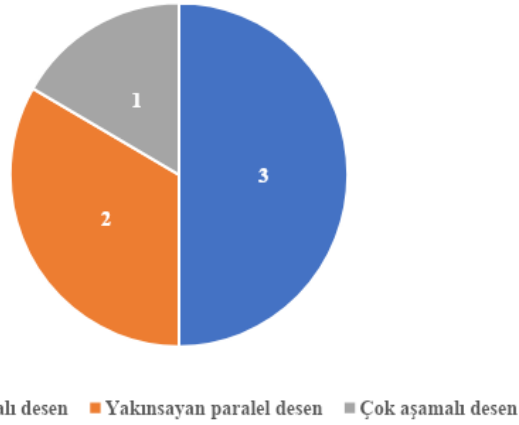
Şekil 5: Nicel araştırma yöntemiyle tasarlanan araştırmalar

Tablo 3 incelendiğinde toplam 61 araştırmanın derleme türünde tasarlandığı ve bu araştırmaların tüm yayınların %22,8’ini oluşturduğu görülmektedir. Derleme türünde tasarlanan araştırmalar desenleri özelinde incelendiğinde 39 araştırmanın bilgi verici (%63,9), 14 araştırmanın sistematik (%22,9), 7 araştırmanın meta analiz (%11,4) ve bir araştırmada da meta sentezin (%1,6) kullanıldığı Şekil 6’da görülmüştür.

Şekil 6. Derleme türünde tasarlanan araştırmalar

Tablo 3 incelendiğinde toplam altı araştırmanın karma araştırma yöntemiyle tasarlandığı bu araştırmaların tüm yayınların %2,2’ini oluşturduğu görülmektedir. Karma araştırma yöntemiyle tasarlanan araştırmalar desenleri özelinde incelendiğinde üç araştırmanın açılımlı sıralı desen (%50), iki araştırmanın yakınsayan paralel desen (%33,3) ve bir araştırmanın de çok aşamalı desen (%16,7) ile tasarlandığı Şekil 7’de görülmüştür.

Şekil 7. Karma araştırma yöntemiyle tasarlanan araştırmalar

Nitel, nicel, derleme ve karma araştırma dışında 29 araştırma (%11) yöntemi belirtilmeden yayımlanmıştır.

3.5. Konu alanlarına ilişkin bulgular

İncelenen 267 araştırma konu alanlarına göre incelenmiş ve birçok farklı konu alanlarına sahip oldukları görülmüştür. Bu konu alanları daha detaylı olarak Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4.

Konu Alanlarına İlişkin Bulgular

Sıra	Konu Alanı	Sayı
1	Akademik beceri öğretimi	69
2	Akademik olmayan beceri öğretimi	62
3	Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları	40
4	Aile eğitimi ve katılımı	33
5	Öğretmen yetiştirme	16
6	Eğitsel değerlendirme ve tanılama	13
8	Özel eğitimde teknoloji	6
9	Bilimsel dayanaklı uygulamaların incelenmesi	5
10	Özel eğitimde geçiş planlamaları	4
11	Erken çocuklukta özel eğitim	3
12	Biliş	3
13	Diğer	13

Not: Diğer kategorisi içerisinde özel eğitimde yasal düzenlemeler, psikolojik destek müdahalesi ve pandemi bakış açısı (öğretmen, veli görüşü) konulu iki, beslenme davranışı-davranışsal müdahaleler, sınıf yönetimi, uzaktan eğitim, karakter eğitimi, etik, tutum ve merkez-kurum inceleme konulu birer araştırma bulunmaktadır.

Tablo 4 incelendiğinde ilk üç sırada akademik beceri öğretimi, akademik olmayan beceri öğretimi ve kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarının olduğu görülmektedir. En az çalışan konular ise diğer kategorisinde belirtilen konu alanlarıdır.

3.6. Veri toplama sürecine ilişkin bulgular

İncelenen 267 araştırma, veri toplama araçlarına göre standardize olmayan ve standardize olan veri toplama araçları şeklinde sınıflandırılmış ve Tablo 5'te sunulmuştur. Tablo 5 incelendiğinde standart olmayan veri toplama araçlarının standart veri toplama araçlarından daha fazla tercih edildiği görülmektedir.

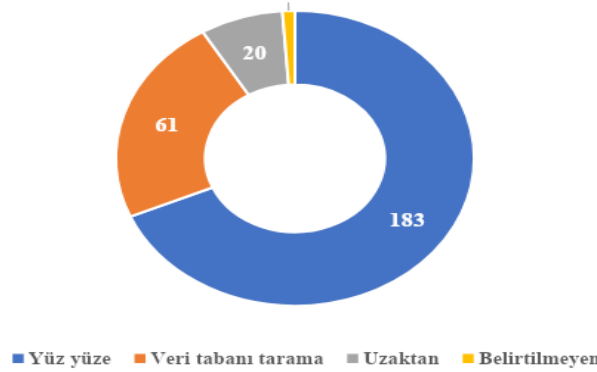
Tablo 5.

Veri Toplama Araç/Tekniğe İlişkin Bulgular

Standardize Olmayan Veri Toplama Araç/Tekniği	Veri Toplama Araç/Teknik	Sayı	Toplam Sayı
	Görüşme	90	167
	Doküman İnceleme	37	
	Gözlem	20	
	Araştırmacı Günlüğü	12	
	Saha Notu	8	
Standardize Veri Toplama Araç/Tekniği	Ölçek	58	115
	Kontrol Listesi	20	
	Envanter	22	
	Anket	15	

Not: Toplam sayı birleştirildiğinde (282) toplam araştırma sayısını (267) karşılamamaktadır. Bunun sebebi, bazı araştırmaların aynı anda birden fazla veri toplama araç/teknikini kullanmasıdır.

İncelenen 267 araştırmanın veri toplama şekillerine bakıldığında araştırmaların çoğunun verilerini yüz yüze topladığı (183), bir kısmının -özellikle derleme araştırmalarının- veri tabanlarını tarayarak araştırma verilerini topladığı (61), bir kısmının -çağın getirdiği teknolojik kolaylıkları kullanarak- uzaktan veri topladığı (20) ve son olarak da veri toplama şeklinin belirtilmediği (3) görülmektedir. Veri toplama şekline ilişkin ayrıntılı veriler Şekil 8’de sunulmuştur.

Şekil 8. Veri toplama şekline yönelik bulgular

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, AÜÖED’de yayımlanan araştırmaların eğilimleri, öne çıkan araştırma konuları ve tercih edilen yöntem tercihleri incelenerek güncel gelişmeler hakkında var olan durumun ortaya konması amaçlanmıştır. Bu sayede mevcut durumun betimlenmesi ve gelecekteki araştırma gereksinimi ve eğilimlerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu doğrultuda; araştırmaların künyesi, yazar sayısı, katılımcı özellikleri, yöntem ve desenleri, veri toplama süreci, veri toplama şekli ve konu alanları bakımından incelenmiştir.

Bu çalışmanın bulguları, ilgili dergide yıllar ilerledikçe yayım sayısının ve yayımlanan araştırma sayısının arttığını göstermektedir. 2014-2017 yılları arasında yılda üç sayı yayımlayan derginin 2018 ile 2023 yılları arasında dört sayı yayımlamaya başlamasıyla birlikte yayımlanan araştırma sayısının arttığını

ve bu artışla birlikte araştırmaların yayımlanma süresinin de arttığı görülmüştür. Buna göre 2014-2017 yılı yıllık ortalama araştırma sayısı yaklaşık olarak 17, yayımlama süresi ise yaklaşık olarak 160 gündür. 2018-2023 yılı yıllık ortalama araştırma sayısı 33 iken bu araştırmaların yayımlama süresi ise 316 gündür. Björk ve Solomon (2013) Scopus'ta yer alan 135 dergide yayımlanan 2700 araştırmayı incelemiş, dokuz ayrı disiplinden araştırmannın dergiye yüklendiği gün ile kabul edildiği gün ve kabul edildiği gün ile dergide yayımlandığı gün arasında geçen zamanı karşılaştırmıştır. Araştırmaların değerlendirilmesi ve yayımlanması süreçlerinde disiplinler arasında önemli farklılıkların olduğu görülmüştür. Tüm bu farklılıklarla birlikte bilimsel çalışmaların kalitesinden taviz vermeden, yayın süreçlerinin daha hızlı hale getirilmesi gerektiği ortak bir vurgu olarak öne çıkmaktadır.

Çalışmanın bir diğer bulgusu, yazar sayılarıyla ilgilidir. İncelenen araştırmaların yarısından fazlasının (n=214) çok yazarlı (iki ile 15 yazar arasında) olarak gerçekleştiği görülmüştür. Denizli-Gülboy ve arkadaşları (2024) bu çalışmaya benzer bir şekilde, *The Journal of Special Education* dergisinin son 10 yıldaki yayınlarını inceledikleri araştırmalarında da 204 araştırmannın yarısından fazlasının (n=191) çok yazarlı (iki ile 13 yazar arasında) olarak gerçekleştirildiğini belirtmişlerdir. Mevcut araştırmannın bulgularıyla paralel olan bu durum, akademik araştırmaların çeşitli görüşlerle, bakış açılarıyla ve uzman görüşleriyle güçlendirilmesi ve iş birliğine dayanması gerekliliğiyle açıklanabilir.

İncelenen araştırmaların katılımcı özelliklerine bakıldığında özel gereksinimli çocuk/birey (106), tipik gelişim gösteren çocuk/birey (29), öğretmen (46) ve ailelerin (44) katılımcı olarak ilk sıralarda yer aldıkları görülmüştür. Özel gereksinimli katılımcıların yer aldığı grupta ise en fazla otizm spektrum bozukluğu olan katılımcıların yer alması dikkat çekicidir. Bu dağılım, özel gereksinim gruplarının toplumdaki görülme sıklığı ile açıklanabilir. Buna göre otizm spektrum bozukluğu olan çocukların yıllar içerisindeki dağılımına bakıldığında; 2008 yılında 88'de 1; 2016 yılında 54'te 1; 2020 yılında 44'te 1 şeklinde bildirilen yaygınlık oranı 2023 yılında her 36 çocuktan 1'i (erkek çocukların yaklaşık %4'ü ve kız çocukların %1'i) olacak şekilde güncellenmiştir. Yıllara göre yapılan yaygınlık araştırması sonuçlarının otizm yaygınlık oranının dramatik şekilde arttığını gösterdiği görülmektedir (Centers For Disease Control And Prevention, 2024). Dolayısıyla araştırmalarda daha çok otizm spektrum bozukluğu olan katılımcıların yer alması bu artış oranı ve araştırma gereksinimi ile açıklanabilir.

Çalışma bulguları içerisinde dikkat çeken bir diğer nokta ise katılımcı olarak öğrenme güçlüğüne sahip çocuk ya da bireylerin ilk sıralarda yer almamasının olduğu söylenebilir. Amerika Birleşik Devletleri'nde özel eğitim hizmeti alan çocuklar arasında en yaygın özel gereksinim kategorisinin %33'lük dilimle öğrenme güçlüğüne sahip çocuklar olduğu bilinmektedir (U.S. Department Of Education, 2022). Türkiye'de ise bu oran %3 olarak belirtilmektedir (Melekoğlu, 2016). ABD ile Türkiye arasındaki bu fark eğitsel tanı ve değerlendirme sürecinin işleyişi ve niteliği dolayısıyla tanı sisteminin gelişmişliği ile açıklanabilir (Öğülmüş, 2021a). Alanyazın incelendiğinde de bu duruma dikkat çekilmiş ve ülkemizde öğrenme güçlüğü olan çocukların çoğunlukla akademik becerilerde görülen yetersizlikler nedeniyle ilkökul düzeyine geldikleri zaman fark edildikleri ve tanılama aşamasına ancak bu dönemde geçtiği belirtilmiştir (Öğülmüş, 2021b). Ayrıca tarama programlarının yeterli olmaması, okullarda Rehberlik ve Araştırma Merkezlerine (RAM) gönderme öncesindeki süreçte yeterli çalışma yapılmaması ve RAM'a öğrenci hakkında detaylı bilgi verilmemesi, RAM ve sağlık kurumları arasında eş güdümlü çalışma yapılmaması, RAM'daki değerlendirme araçları ve uzmanlarının yeterli olmaması gibi nedenlerle bu alanda yeteri kadar öğrencinin tanılanmadığı söylenebilmektedir (Tiryakioğlu & Avcıoğlu, 2013; Öğülmüş, 2021b; Yanık, 2016; Yurtsever, 2013). Dolayısıyla bu sonuç öğrenme güçlüğü olan bireylerin AÜÖED'deki çalışmaların katılımcıları arasında yeteri kadar yer almamalarının önemli bir nedeni olabilir.

Çalışma bulguları, incelenen araştırmaların katılımcıları arasında özel gereksinimli öğrencilerden sonra en fazla katılımcının öğretmenler, ardından da aile bireylerinden oluştuğunu göstermektedir. Bu bulguyu destekler nitelikte Denizli-Gülboy ve arkadaşları (2024) tarafından yapılan araştırmannın bulgularına bakıldığında incelenen 204 makalenin 73'ünün özel gereksinimi olmayan katılımcılarla yürütüldüğü, bu katılımcıların da çoğunun öğretmen (33) ve ebeveynlerden (20) oluştuğu görülmektedir. Özel eğitimin bir

ekip işi olduğu düşünüldüğünde (Melekoğlu, 2021) ekibin içerisinde pek çok kişi yer almasına rağmen öğretmenler ve aileler bu ekibin en kritik üyelerini oluşturmaktadır (Özak, 2019). Öğretmenler, özel gereksinimli çocuklar ile ilgili eğitim-öğretim süreçlerinin yürütülmesi, çocukların gelişim ve öğrenme özelliklerine uygun etkili yöntem ve tekniklerin kullanımı, çocukların gelişimlerinin izlenmesi ve ailelerinin katılımı ile ilgili süreçleri yürüten kişiler (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018) aileler ise çocukların ilk öğrenmelerini sağlayacak, çocukları yaşamları boyunca destekleyecek ve çocuklara günlük rutin ve etkinlikler ile pek çok gelişim alanı için uygun doğal öğrenme ortamını oluşturacak kişilerdir (Varol, 2006). Bu nedenle yapılan çalışmalarda özel gereksinimli çocuklardan sonra en fazla olarak öğretmen ve ailelere odaklanılmasının doğal bir durum olduğu düşünülmektedir.

Çalışma bulguları ailelerin katılımcı olarak yer aldığı araştırmalarda ise en fazla araştırmamanın anneler ile yürütüldüğünü, ikinci sırada anne ve babaların birlikte katıldığı araştırmaların olduğunu ancak bu araştırmalarda da annelerin sayısının babalardan oldukça fazla olduğunu göstermektedir. Bu bulguyu destekler nitelikte alanyazında da benzer sonuçları olan araştırmalar bulunmaktadır (Alpay-Çelik & Erdem, 2023; Karahan vd., 2021; Tavail & Karasu, 2013). Özel gereksinimli bir çocuğa sahip olma, aile işlevlerini etkileyen önemli etmenlerden bir tanesidir. Ebeveynlerin özel gereksinimli çocukları ile ilgili tüm süreçlerde aktif rol almaları, çocuklarının eğitimini desteklemeleri, onun mevcut durumunu kabul ederek uyum sağlamaları ve olası olumsuz durumlar ile baş edebilmeleri için aralarındaki sorumluluk paylaşımının eşit olması gerekmektedir (Sarıhan, 2007). Ancak ebeveynlere ilişkin demografik özellikler ve yaşam koşullarının değişimi ile birlikte kadınlar iş yaşamında daha fazla yer almaya başlamıştır (Adem, 2019). Bu durumda aile içi roller de değişmiş, kadınların hem iş hem sosyal hem de aile yaşamında sorumlulukları artmıştır. Bu durumun incelenen çalışmalarda yer alan ebeveynler arasında annelerin sayısının fazla olmasını açıklayacağı düşünülmektedir.

İncelenen araştırmalara katılımcılarının yaşları özelinde bakıldığında hem özel gereksinimli (ÖE) hem de tipik gelişim gösteren (TG) çocukların/bireylerin çoğunun okul çağına olduğu (TG n=15- ÖG n=51), yetişkinlik dönemindeki katılımcıların ise azınlıkta olduğu (TG n=9 – ÖG n=1) görülmektedir. Yetişkinlik çağındaki özel gereksinimli bireyler ile yapılan araştırmaların az sayıda olması önemli bir bulgu olarak görülmektedir. Yetişkinlik dönemi bireylerin kendi istek ve yeterlilikleri doğrultusunda toplumsal, sosyal ve mesleki yaşama katıldıkları bir süreçtir. Özel gereksinimli bireyler bu süreçte olan istihdam, topluma katılım, lise sonrası eğitim, sosyal ilişkiler ve sağlık gibi alanlarda güçlükler yaşamakta ve çeşitli desteklere gereksinim duymaktadırlar (Test vd., 2014). Bu nedenle yetişkinlik dönemindeki özel gereksinimli bireylerle yapılan araştırmaların sayısının artırılması gerektiği düşünülmektedir. Araştırmalardaki katılımcıların yaş aralıkları ile ilgili bir diğer dikkat çekici bulgu, 0-6/8 yaş aralığındaki katılımcılar ile yapılan araştırmaların az sayıda olmasıdır. Tüm dünyada ve ülkemizde 0-6/8 yaş erken çocukluk dönemi olarak tanımlanmaktadır. Erken çocukluk döneminde tarama hizmetleri sağlık kurumları tarafından yürütülmektedir ve taramanın amacı gelişimsel olarak akranlarından farklı özellikler sergileyen çocukları bulmaktır. Tarama sürecinde ele alınan ölçütler ayrıntılı değerlendirme sürecine göre daha az belirleyicidir ve bu durum tarama sürecinde özel gereksinimli olabilecek bazı çocukların gözden kaçabilmesine neden olabilmektedir (Heward & Wood, 2006). Araştırmalarda 0-6/8 yaş arası katılımcı sayısının az sayıda olma nedeninin ülkemizde bu yaş grubundaki çocukların henüz fark edilmemiş olabilecekleri ya da mevcut gelişimsel farklılığın belirlenmesine yönelik çeşitli değerlendirmelerin yapıldığı bir dönemden geçiyor oldukları düşünülmektedir. Bununla birlikte erken çocukluk dönemi gelişimin hızlı olduğu ve çevrenin etkisine açık olduğu bir dönemdir. Özel gereksinimli çocuklara ihtiyaç duydukları hizmetlerin erken dönemde sağlanması hem mevcut yetersizliğin etkilerini aza indirme hem de çocuğun ileriki yıllardaki öğrenme yaşantılarına temel oluşturması açısından önemlidir (Bahap-Kudret, 2022).

Araştırmalardaki konu alanları ile ilgili bulgulara bakıldığında özel gereksinimli bireylere ağırlıklı olarak akademik ve akademik olmayan becerilerin öğretiminin yapıldığı görülmektedir. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (Millî Eğitim Bakanlığı, 2018) özel eğitim hizmetlerinin amaçlarını; *“Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri esas alınarak; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kapasitelerini en üst düzeyde kullanmaları, üst öğrenime, meslek hayatına ve toplumsal yaşama hazırlanmalarını amaçlar.”* şeklinde ifade etmiştir. Bu amaçlar doğrultusunda, özel gereksinimli bireylere yönelik akademik, sosyal ve toplumsal becerilerin öğretimine odaklanan araştırmaların, diğer konu alanlarına kıyasla daha fazla sayıda gerçekleştirilmiş olması şaşırtıcı değildir. Ayrıca incelenen araştırma katılımcılarının büyük çoğunluğunu özel gereksinimli okul çağı çocuklarının oluşturduğu düşünüldüğünde konu alanı açısından akademik ve akademik olmayan becerilerin öğretimine odaklanması beklenen bir durum olarak görülmektedir. Alanyazında yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde özel eğitimin temel çalışma konuları arasında yer alan; akademik becerilerin öğretimi, kapsayıcı eğitim, erken çocukluk eğitimi ve aile eğitimi konuları benzer oranlarda çalışılan konular olduğu görülmüştür (Aslan & Özkubat, 2019; Coşkun vd., 2014; Denizli-Gülboy vd., 2024; Güner-Yıldız vd., 2016).

Araştırmaların yöntem ve desenleri ile ilgili bulgular incelendiğinde nitel ve nicel araştırma yöntemleriyle yapılan araştırmaların sayısının birbirine yakın olduğu görülmüştür. Bu durumu derleme araştırmaları, yöntemi belirtilmeyen araştırmalar ve karma araştırmalar izlemiştir. Nicel ve nitel araştırmalar; felsefi varsayımları, araştırma stratejileri, veri toplama yöntemleri, veri analizi, verileri yorumlama ve raporlama şekli bakımından birbirinden ayrılmaktadır. Nicel araştırmalar; deneysel ve deneysel olmayan araştırmalardan oluşmakta ve önceden belirlenmiş hipotez ve teoriyi test etmek için çeşitli araçlar aracılığıyla elde edilen sayısal verilere odaklanmaktadır (Johnson & Christensen, 2014 s. 33). Nitel araştırmalar ise eylem araştırması, fenomenoloji, anlatı araştırması gömülü teori, etnografi ve durum çalışmasından oluşmakta, açık uçlu sorular aracılığıyla katılımcılardan elde edilen verilere odaklanmakta ve araştırma sırasında ortaya çıkan yaklaşımlara göre şekillenmektedir (Saban & Ersoy, 2019). Bu çalışma kapsamında incelenen araştırmaların her iki araştırma yaklaşımını da kapsamış olmasının incelenen konuları bütüncül bir biçimde ve farklı veri toplama yaklaşımlarına dayalı olarak analiz edilmesine olanak sağladığı düşünülmektedir. Nitel araştırma yöntemi ile tasarlanan araştırmalara bakıldığında en çok durum çalışması, ardından fenomenoloji ve son olarak eylem araştırması deseni kullanıldığı görülmüştür. Durum çalışması deseni, bir veya daha fazla durumla ilgili ayrıntılı bilgi sağlayıp (Johnson & Christensen, 2014 s. 49) özel gereksinimli bireylerin ve çevresindeki paydaşların yaşadıkları durumlara bütüncül bir bakma şansı verdiği için fenomenoloji deseniyle ilgili deneyimlerin altında yatan nedenlerin nasıl anlamlandırıldığını ortaya çıkarabileceği için (Johnson & Christensen, 2014 s. 48) daha fazla tercih edildiği düşünülmektedir.

Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı araştırmalarda ise sıklıkla tek denekli araştırma deseni kullanıldığı, bunu tarama, müdahale ve ölçek geliştirme çalışmalarının takip ettiği görülmüştür. Özel gereksinimli bireylerin katılımcı olduğu grup deneysel araştırmalarda homojen çok sayıda katılımcıya ulaşım deney ve kontrol grubu oluşturmanın zor olması, grup deneysel araştırmalarda grup ortalamaları dikkate alındığı için katılımcıların bireysel performansları ve ilerlemelerinin görülememesi (Mills & Gay, 2016), bu nedenle de özel gereksinimli bireylerle yürütülen deneysel çalışmalarda çok büyük oranda tek-denekli deneysel araştırmaların tercih edilmesi (Tekin-İftar, 2018), bu tercihlerle doğru orantılı olarak da özel eğitim alanında yayın yapan dergilerdeki tek-denekli deneysel araştırmaların oranının daha fazla olduğu düşünülmektedir. İncelenen araştırmalarda ikincil olarak en fazla tarama model ile yürütülen çalışmanın olmasının; tarama model ile yürütülen araştırmalarda örneklem grup ve/veya gruplarına ulaşmanın hızlı, kolay, pratik olması ve zaman etmenlerinin etkili olduğu düşünülmektedir (Aslan & Özkubat, 2019). Müdahale çalışmaları, daha uzun süreler ve kaynaklar gerektiren çalışmalardır. Bu nedenle, pratik zorluklar veya kaynak sınırlamaları nedeniyle müdahale çalışmalarının daha az olduğu düşünülmektedir (Güner-Yıldız vd., 2016).

İncelenen araştırmalarda sıklıkla kullanılan bir diğer desenin ise derleme türünde olduğu görülmüştür. Derleme çalışmaları belirli bir araştırma alanında mevcut bilgiyi özetlemek, mevcut alanyazını incelemek ve tartışmak için kullanılan bir yaklaşımdır ve bu nedenle daha fazla tercih edilmiş olabileceği düşünülmektedir. Bu durumda, araştırmaların içeriği ve niteliği önemlidir. Araştırmalara bakıldığında bilgi verici türdeki derleme araştırmalarının daha çok olduğu görülmektedir. Bilgi verici derleme araştırmaları, mevcut bilgiye katkı sağlama potansiyeli taşımasının yanı sıra belirli bir konuyu özetleyerek veya farklı kaynakları bir araya getirerek araştırmacılara güncel bir bakış sunabilmektedir. Özel eğitim alanı gelişime açık olan ve süreç içerisinde farklı yaklaşımların etkisi ile şekillenen bir alandır. Ek olarak özel eğitim alanı pek çok farklı yetersizlik türünü, farklı öğretim kademelerini, farklı disiplinlerden uzmanlar ile iş birliğini gerektirmektedir. Bu durum, zaman içerisinde yeni yöntem, yaklaşım ve modellerin geliştirilmesine olanak sağlamaktadır. Geliştirilen her bir yöntem, yaklaşım ve modelin tanıtımı için ise derleme türünde araştırmalara gereksinim duyulmaktadır. Son yıllarda derleme çalışmalarının sayılarında meydana gelen artışı Denizli-Gülboy ve arkadaşları (2024) pandemi döneminin etkileri ile açıklamıştır. Bu çalışmadan elde edilen veriler ise derleme araştırmalarının daha çok derginin kurulduğu yıllarda yayımlandığı son yıllarda ise derginin aldığı bir kararla sadece sistematik derleme türünde araştırma kabul ettiği görülmüştür.

AÜÖED’de son 10 yıl içerisinde yayımlanan araştırmalarda diğer araştırma yöntemlerine kıyasla karma araştırmalarının sınırlı oranda kaldığı görülmektedir. Benzer bir araştırma yapan Corr ve arkadaşları (2021), 2007-2019 (temmuz) yılları arasında özel eğitim alanında yayın yapan 15 nitelikli dergide yayımlanan 6.928 makaleyi incelemişlerdir. Araştırma sonucuna bakıldığında bu makalelerin sadece 43 tanesinin (0,62%) karma araştırma yöntemiyle tasarlandığı görülmüştür. Bir başka araştırmada Onwuegbuzie ve Corrigan (2018) özel eğitim alanının önde gelen dergilerinden birisi olan *Exceptional Children* dergisinde 2000-2015 yılları arasında yayımlanan makaleleri incelemişlerdir. Karma araştırma yöntemiyle tasarlanan araştırmaların nicel veya nitel araştırma yöntemleriyle tasarlanan araştırmalardan daha az olduğunu belirtmişlerdir. Karma araştırma yöntemi 1980-1990’lı yıllarda farklı ülkelerde yapılan çalışmalar sayesinde adlandırılmıştır (Toraman, 2021). Dolayısıyla diğer araştırma yöntemlerine göre daha yeni olduğu ve bu yüzden daha az bilindiği/tercih edildiği söylenebilir. Ancak özellikle son yıllarda farklı disiplinlerde ve ülkelerde popülerlik kazanan karma araştırma yönteminin (Toraman,2021) kullanıldığı araştırma sayılarının gelecekte giderek artması beklenmektedir (Aslan & Özkubat, 2019).

Veri toplama sürecine ilişkin olan bulgular ise standart olmayan veri toplama araçlarının standart veri toplama araçlarından daha fazla tercih edildiğini göstermiştir. Bu durum nicel araştırmalar açısından ele alındığında incelenen deneysel çalışmalar arasında tek denekli araştırma deseninin fazla olduğu görülmektedir. Tek denekli araştırmalarda katılımcılara ilişkin özellikler ve müdahale öncesi – sonrası değişimlerin sistematik olarak ölçülmesi gerekmektedir. Standardize değerlendirme araçları katılımcılara ilişkin ölçülmek istenen özelliklerin geçerli ve güvenilir bir biçimde ölçülmesi, katılımcı özelliklerini norm grubu ile kıyaslaması, pratik ve zaman açısından tasarruflu olması gerekçeleriyle avantajlıdır. Ancak standardize testler ölçülmek istenen özellikle ilgili küçük değişimlere çoğu zaman duyarlı olmamakta ve test materyalleri bireylerin özellikleri veya ölçülmek istenen özelliğe göre uyarlanamamaktadır. Bu nedenle incelenen araştırmalarda standart olmayan veri toplama araçlarının daha fazla kullanıldığı düşünülmektedir. Standart veri toplama araçlarından ise ölçeğin daha fazla kullanıldığı görülmüştür. Bu durumun özellikle geçerlilik ve güvenilirlik, karşılaştırılabilirlik, maliyet ve zaman gibi konularda daha fazla avantaj sunmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Nitel araştırma yöntemiyle tasarlanan araştırmalarda, veri toplama sürecinde en fazla görüşme tekniğinin tercih edildiği görülmektedir. Görüşme tekniğinin daha fazla tercih edilmesinin; bir konu ya da olay hakkında derinlemesine bilgi edilebilmesine olanak sağlaması, yapılandırılmış, yapılandırılmamış ya da yarı yapılandırılmış olarak tasarlanarak sorulacak sorular üzerinde ekleme

yapılarak esneklik sağlamaya olanak sağlaması, yüz yüze gerçekleştirilebileceği gibi günümüz şartlarında gelişen ve değişen teknolojiyle birlikte çevrim içi ortamlarda da gerçekleştirilmeye olanak sağlaması nedeniyle olduğu düşünülmektedir (Salman-Yıkmış, 2020). Elde edilen bu sonuç, alanyazında gerçekleştirilen diğer eğilim belirleme çalışmalarının bulgularıyla uyum göstermektedir. (Alper ve Gülbahar, 2009; Erdem, 2011; Özkubat vd., 2014).

Veri toplama şeklini ortaya koyan bulgularda ise en çok yüz yüze veri toplama yönteminin kullanıldığı görülmüştür. Bu, araştırmacının katılımcılarla doğrudan etkileşimde bulunarak verileri topladığı anlamına gelir. Bu yaklaşım, katılımcılarla daha kişisel bir bağlantı kurma ve daha derinlemesine anlayışlar elde etme fırsatı sunabilir. Bu sebeple araştırmacıların en fazla tercih ettiği düşünülmüştür.

Tüm sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda, 2014-2023 yılları arasında AÜÖED’de yayımlanan araştırmaların genel eğilimleri; yıllar içinde yayım sayısı ve yayımlanan araştırma sayısında artış, iki yazarlı araştırmalara ev sahipliği yapma, tek bir araştırma yöntemini kullanma, özel gereksinimli çocuk ya da bireyleri katılımcı olarak daha çok tercih etme [bunlar arasında en çok otizm spektrum bozukluğu olan çocukların yer alması, öğrenme güçlüğü olan çocukların ise yeteri kadar araştırma konusu olmaması], bunu takiben önemli paydaşlar olan öğretmen ve aileleri de sürece dâhil etme, nitel ve nicel araştırma yöntemleriyle yapılan araştırma sayılarının birbirine yakın olması, nitel araştırma yöntemiyle tasarlanan araştırmalarda daha çok görüşme yapılması, nicel araştırma yöntemiyle tasarlanan araştırmalarda ise ölçek kullanılması, bununla birlikte derleme araştırmalarına sıklıkla yer verilmesi, karma araştırmaların ise yeteri kadar gerçekleştirilmemesi, verilerin sıklıkla yüz yüze toplanması, en çok çalışılan konu alanının ise akademik beceri öğretimine ilişkin olması şeklindedir.

AÜÖED’de yayımlanan araştırmaların incelenmesi, mevcut durumun, eğilimlerin, öne çıkan araştırma konu ve yöntemlerinin belirlenmesinin yanı sıra gelecekteki araştırma gereksinimlerinin ve daha fazla odaklanması gereken alanların da belirlenmesine olanak sağlamaktadır. Bu çalışma sonuçlarından yola çıkılarak önemli görülen noktalardan bir tanesi incelenen araştırma katılımcılarının yaş aralıklarının ağırlıklı olarak okul çağı çocuklarından oluştuğu, erken çocukluk ve yetişkinlik dönemlerine ilişkin araştırmaların sınırlı olduğudur. Erken çocukluk dönemi, özel gereksinimli çocuk ve ailelerinin tüm yaşamını etkileyen önemli bir dönemdir. Bu dönem pek çok gelişim alanı açısından kritik bir dönemdir ve özel gereksinimli çocukların bu dönemde almış oldukları destekler onların sonraki yaşamlarını etkilemektedir. Bu nedenle erken çocukluk dönemine ilişkin yapılan araştırmaların artırılması gerekmektedir. Özel eğitimin nihai amaçlarından biri özel gereksinimli bireyleri topluma kazandırmak, toplumda bağımsız yaşamlarını sürdürebilecekleri eğitimi onlara sunmaktır. Özel gereksinimli bireylere verilen eğitim çıktılarının takibi için bireyler yetişkinlik sürecinde de incelenmeli, bu dönemde özel gereksinimli bireylerin ilgi, istek ve beklentileri, gereksinimleri, karşılaştıkları sorunlar, destek ihtiyaçları konularında akademik araştırmalar yapılmalıdır. Ayrıca yetişkin özel gereksinimli bireyler ile ilgili okul sonrası süreçlerinin takibi, lise sonrası eğitim, sosyal yaşam, istihdam ve topluma katılım ile ilgili çeşitli araştırmaların yapılması ve bu bireylerin okul sonrası yaşama geçişlerinin planlanması gerekmektedir.

Bu çalışma sonuçlarından yola çıkılarak önemli görülen noktalardan bir diğeri ise konu alanları ile ilgilidir. Yapılan araştırmaların ağırlıklı olarak akademik ve akademik olmayan beceri öğretimine odaklandığı görülmektedir. Bu konu alanları özel eğitim alanı açısından son derece önemli olmakla birlikte erken çocuklukta özel eğitim, geçiş planlamaları ve bilimsel dayanaklı uygulamalar alanlarının da oldukça önem kazandığı görülmektedir. Ayrıca iş birliği ve disiplinler arası yaklaşımların bir araya gelmesi için daha çok yazarın bir arada olduğu çalışmaların yapılması araştırmacılara önerilebilir. Nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı ve sonuçlarının birbirini desteklediği ve güçlendirdiği karma araştırmalara ağırlık verilebilir. Öğrenme güçlüğü başta olmak üzere diğer yetersizlik gruplarında yer alan bireylerin tarama, tanı ve değerlendirme süreçleri ve çeşitli yöntem ve tekniklerin etkililiği ile ilgili alanda farkındalık çalışmaları gerçekleştirilebilir.

Kaynakça/Reference

- Adem, S. (2019). *Aile Eğitim Programı’nın aile işlevleri üzerindeki etkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Al-EknaH, M. M. (2013). Improving the quality and relevance of research outputs throughout publishing in scholarly journals. *European Scientific Journal*, 9(19), 42-44.
- Alpay-Çelik, E., & Erdem, R. (2023). Türkiye’de özel gereksinimli bireylerin aileleri için yapılmış aile eğitim programlarının alanyazın incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 28-60. <https://doi.org/10.17539/amauefd.1219745>
- Alper, A., & Gülbahar, Y. (2009). Trends and issues in educational technologies: A review of recent research in TOJET. *Online Submission*, 8(2), 124-135.
- Alsalem, M., & Alzahrani, H. (2022). Research trends in the field of special education in saudi scientific journals: A bibliometric analysis, *Journal of Umm Al-Qura University for Educational and Psychological Sciences*, 14(3),1-23. <https://doi.org/10.54940/ep23297895>
- Aromataris, E., & Pearson, A. (2014). The systematic review: an overview. *The American Journal Of Nursing*, 114(3), 53-58. <https://doi.org/10.1097/01.NAJ.0000444496.24228.2c>
- Aslan, C., & Özkubat, U. (2019). Ulusal özel eğitim kongresi bildirilerindeki araştırma eğilimleri: bir içerik analizi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23(2), 535-554.
- Aypay, A., Çoruk, A., Yazgan, D., Kartal, O., Çağatay, M., Tunçer, B., & Emran, B. (2010). The status of research in educational administration: An analysis of Educational Administration Journals, 1999-2007. *Eurasian Journal of Educational Research*, 39(1), 59-77.
- Bahap-Kudret, Z. (2022). Erken çocukluk özel eğitimine ilişkin temel konular. Bakkaloğlu, H., Çelik, S. ve Tomris, G. (Ed.), *Araştırmadan Uygulamaya Erken Çocukluk Özel Eğitimi El Kitabı* içinde (s. 5-43). Ankara: Vizetek Yayınevi.
- Batovski, D. A. (2008). How to write a review article. *Assumption University Journal of Technology*, 11(4), 199-203.
- Behzadi, P., & Gajdács, M. (2020). Dos and don'ts of a successfully peer-reviewed publication: From A-Z. *European Journal of Microbiology and Immunology*, 10(3), 125-130. <https://doi.org/10.1556/1886.2020.00023>
- Berelson, B. (1952). *Content analysis in communication research*. Glencoe: Free Press.
- Björk, B.-C. ve Solomon, D. (2013). The publishing delay in scholarly peer-reviewed journals. *Journal of Informetrics*, 7(4), 914-923. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2013.09.001>
- Centers For Disease Control And Prevention, (2024). *Data & Statistics on Autism Spectrum Disorder*. <https://www.cdc.gov/ncbddd/autism/data.html>
- Cipriani, A., & Geddes, J. (2003). Comparison of systematic and narrative reviews: The example of the atypical antipsychotics. *Epidemiologia Psichiatria Sociale*, 12(3), 146-153. <https://doi.org/10.1017/s1121189x00002918>
- Coe, K., & Scacco, J. M (2017). *Quantitative Content Analysis*. *Communication Faculty Publications*. 939. <https://doi.org/10.1002/9781118901731.iecrm0045>

- Corr, C., Snodgrass, M. R., Love, H., Scott, I. M., Kim, J., & Andrews, L. (2021). Exploring the landscape of published mixed methods research in special education: A systematic review. *Remedial and Special Education, 42*(5), 317-328. <https://doi.org/10.1177/0741932520924030>
- Coşkun, İ., Dündar, Ş., & Parlak, C. (2014). Türkiye’de özel eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (2008-2013). *Ege Eğitim Dergisi, 15*(2), 375-396.
- Davies, P. (2000). The relevance of systematic reviews to educational policy and practice. *Oxford Review of Education, 26*(3-4), 365-378. <https://doi.org/10.1080/713688543>
- Denizli-Gülboy, H., Kocaoğlu, A., & Yücesoy Özkan, Ş. (2024). Eğilimler ve yönelimler: Son 10 yılda “The Journal Of Special Education” dergisinde yayımlanan çalışmaların incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi (59)*, 51-74. <https://doi.org/10.53444/deubefd.1318133>
- Dereköy, F. S. (2016). *Vakay-i Tibbiye Dergisi’nin 1884/100, 1897/24, 1897/5, 1897/12 ve 1897/13 sayılarının değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Dijkers, M. (2009). The task force on systematic reviews and guidelines the value of traditional reviews in the era of systematic reviewing. *American Journal Of Physical Medicine & Rehabilitation, 88*(5), 423-430. <https://doi.org/10.1097/phm.0b013e31819c59c6>
- Erdem, D. (2011). Türkiye’de 2005–2006 yılları arasında yayımlanan eğitim bilimleri dergilerindeki makalelerin bazı özellikler açısından incelenmesi: Betimsel bir analiz. *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology, 2*(1), 140-147.
- Fara, P. (2012). *Bilim: Dört bin yıllık tarih*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Ferrari, R. (2015). Writing narrative style literature reviews. *Medical Writing, 24*(4), 230-235.
- Graneheim, U. H., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: Concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today, 24*(2), 105-112.
- Green, B. N., Johnson, C. D., & Adams, A. (2006). Writing narrative literature reviews for peer-reviewed journals: secrets of the trade. *Journal of Chiropractic Medicine, 5*(3), 101-117. [https://doi.org/10.1016/S0899-3467\(07\)60142-6](https://doi.org/10.1016/S0899-3467(07)60142-6)
- Greenhalgh, T., Thorne, S., & Malterud, K. (2018). Time to challenge the spurious hierarchy of systematic over narrative reviews?. *European Journal Of Clinical Investigation, 48*(6), e12931. <https://doi.org/10.1111/eci.12931>
- Grove, S. K., Gray, J. R., & Burns, N. (2015). *Understanding nursing research: Building and evidence-based practice* (6th ed.). Elsevier.
- Guédon, J.-C. (2014). Sustaining the “Great Conversation”: The future of scholarly and scientific journals. *The Future of the Academic Journal, 85*-112. <https://doi.org/10.1533/9781780634647.85>
- Güner-Yıldız, N., Melekoğlu, M. A., & Tunç Paftalı, A. (2016). Türkiye’de özel eğitim araştırmalarında eğilimler. *İlköğretim Online, 15*(4). <https://doi.org/10.17051/io.2016.06677>
- Hammersley, M. (2001) ‘On “systematic” reviews of research literatures: A “narrative” response to Evans and Benefield’. *British Educational Research Journal, 27*(5), 543-54. <https://doi.org/10.1080/01411920120095726>
- Heward, W. L., & Wood, C. L. (2006). *Exceptional children: An introduction to special education* (p. 672). Pearson Education/Merrill/Prentice Hall.
- Hovav., A., & Gray, P. (2006). Academic Electronic Journals: Past, Present, and Future. *Advances in Computers, 67*, 131-175. [https://doi.org/10.1016/S0065-2458\(05\)67003-9](https://doi.org/10.1016/S0065-2458(05)67003-9)
- Jayarathne Y. S. N., & Zwahlen R. A. (2015). The evolution of dental journals from 2003 to 2012: A bibliometric analysis. *PLoS ONE 10*(3), e0119503. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0119503>.

- Johnson, B & Christensen, L. (2014). Eğitim araştırmaları. S. B. Demir (Çev. Ed.) ve A. Türkdoğan (Çev). Nicel, nitel ve karma araştırma. (4. Baskı, s. 29-57) içinde. Eğiten Kitap. (Orijinal eserin yayın tarihi 2010, 4. Baskı)
- Karaçam, Z. (2013). Sistematik derleme metodolojisi: Sistematik derleme hazırlamak için bir rehber. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(1), 26-33.
- Karahan, S., Parlak, Ş. Y., Demiröz, K., Kaya, M., & Kayhan, N. (2021). Experiences of the mothers to cope with the problem behaviors of the children with special needs during coronavirus (COVID-19) process. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 9(1), 76-101.
- King, W. R., & He, J. (2005). Understanding the role and methods of meta-analysis in IS Research. *Communications of the Association for Information Systems*, 16, 665-686.
- Krippendorff, K. (2014). *Content Analysis. An Introduction to Its Methodology* (3.Baskı). California, CA: Sage.
- Lau, F., & Kuziemsky, C. (2017). *Handbook of ehealth evaluation: An Evidence-based approach*. University of Victoria.
- Mayring, P. (2000). Qualitative content analysis [28 paragraphs]. Forum qualitative sozialforschung. *Qualitative Social Research*, 1(2), 20. <http://nbnresolving.de/urn:nbn:de:0114-fqs0002204>
- Melekoğlu, M. A. (2016). Özel öğrenme güçlüğüne giriş. M. A. Melekoğlu ve O. Çakıroğlu (Ed), *Özel öğrenme güçlüğü olan çocuklar içinde* (s. 15-44). Ankara: Vize Yayıncılık
- Melekoğlu, M. A. (2021). Özel eğitimde ekip çalışması ve özel eğitim ortamları içinde V. Aksoy (Ed.), *Özel eğitim*. (s. 144-170). Ankara: Pegem Akademi.
- Metin, O., & Ünal, Ş. (2022). İçerik analizi tekniği: İletişim bilimlerinde ve sosyolojide doktora tezlerinde kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 273-294.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180707-8.htm>
- Mills, G. E., & Gay, L. R. (2016) *Education research: Competencies for analysis and applications*. London, England: Pearson Education.
- Neuendorf, K.A. (2002). *The content analysis guidebook*. Thousand Oaks, CA:Sage.
- Onwuegbuzie A. J., Corrigan J. A. (2018). What is happening now? An overview of mixed methods applications in special education. *Research in the Schools*, 25(2), 1-22.
- Öğülmüş, K. (2021a). Özel öğrenme güçlüğü tanılma süreci. *Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 23(2), 395-404. <https://doi.org/10.24938/kutfd.955800>
- Öğülmüş, K. (2021b). Türkiye'de özel öğrenme güçlüğü olan bireylerin tanılma sürecinin rehberlik araştırma merkezi perspektifinden incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(Eğitim Bilimleri Özel Sayısı), 4176-4204.
- Özak, H. (2019). Özel eğitimde ortamlarında ekip çalışması ve işbirliği. İçinde M. Melekoğlu ve M Sönmez Kartal (Eds.), *Özel eğitim* (ss.283-296). Ankara: Vize Akademik.
- Özkubat, U., Karasu, N., Yılmaz, B., & Altun, N. (2014). *Türkiye'de özel eğitim alanına ilişkin araştırma eğilimleri: 2004-2014 dönemi lisansüstü tezlerin içerik analizi*. 24. Ulusal Özel Eğitim Kongresi, Edirne, Türkiye

- Pollock, A., & Berge, E. (2018). How to do a systematic review. *International Journal of Stroke*, 13(2), 138-156. <https://doi.org/10.1177/1747493017743796>
- Racz, A., & Marković, S. (2018). "Worth(less) papers" – are journal impact factor and number of citations suitable indicators to evaluate quality of scientists?. *Nova Pristnost* 16(2), 369-389. <https://doi.org/10.31192/np.16.2.10UDK/UDC:UDK:001.8-047.44>
- Randolph, J. J. (2009). A guide to writing the dissertation literature review. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 14(13), 1-13. <https://doi.org/10.7275/b0az-8t74>
- Ridley, D. (2008). *The literature review: A step-by-step guide for students*. London: SAGE.
- Saban, A., & Ersoy, A. (2019). *Eğitimde Nitel Araştırma Yöntemleri* (3.bs). Anı Yayıncılık.
- Salman-Yıkımsı, M. (2020). Nitel araştırmalarda e-görüşme tekniği. *Trakya University Journal of Social Science*, 22(1), 183-197. <https://doi.org/10.26468/trakyasobed.556296>
- Sarıhan C. O. (2007). *Engelli çocuğa sahip olan ve olmayan annelerin aile işlevlerini algulamaları ile yalnızlık düzeylerinin incelenmesi* [Yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
- Sylvester A., Tate M., & Johnstone D. (2013). Beyond synthesis: re-presenting heterogeneous research literature. *Behaviour & Information Technology*, 32(12), 1199-1215. <https://doi.org/10.1080/0144929X.2011.624633>
- Şahin, B., Kocaoğlu, A. ve Ersoy, A. (2023). *İçerik analizi: Nitel ve nicel paradigma açısından analitik bir değerlendirme*. Bu sözlü bildiri International Education Congress'te sunulmuştur. Ankara. Erişim Adresi: <https://educongress.org/wp-content/uploads/2023/10/EDUCONGRESS-2023-ABSTRACT-BOOK-1.pdf>
- Şahinbaş-Erginsöz, G. (2000). *Kuruluşunun 10. yılına yaklaşırken Türk bilim tarihi kurumu*, F. Günergun (Ed.) Türkiye'de Bilim, Teknoloji ve Tıp Tarihi Çalışmaları Sempozyumu Bildiri Kitabı (1973-1998), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fak. Ankara.
- Tavil, Y. Z., & Karasu, N. (2013). Aile eğitim çalışmaları: Bir gözden geçirme ve meta-analiz örneği. *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 85-95.
- Tekin-İftar, E. (2018). *Özel eğitimde bilimsel-dayanaklı uygulamalar: tarihçe, tanım ve öneriler*. https://www.researchgate.net/profile/ElifTekinIftar/publication/336641878_Ozel_Egitimde_Bilimseldayanakli_Uygulamalar_Tanim_Tarihce_ve_Oneriler/links/5e060c0b92851c83649f114f/Ozel-Egitimde-Bilimsel-dayanakli-Uygulamalar-Tanim-Tarihce-ve-Oeneriler.pdf
- Test, D. W., Smith, L. E., & Carter, E. W. (2014). Equipping youth with autism spectrum disorders for adulthood: Promoting rigor, relevance, and relationships. *Remedial and Special Education*, 35(2), 80-90.
- Tiryakioğlu, Ö., & Avcıoğlu, H. (2013). Rehberlik ve araştırma merkezi müdürlerinin özel eğitim bölümünün sorunlarını algulamaları. *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counselling (TIJSEG)*, 2(1), 13-29.
- Toraman, S. (2021). Karma yöntemler araştırması: kısa tarihi, tanımı, bakış açıları ve temel kavramlar/mixed methods research: a brief history, definitions, perspectives, and key elements. *Nitel Sosyal Bilimler*, 3(1), 1-29.
- Tosun-Durmuş, B. (2017). Matbaa teknolojisinin Osmanlı devletine giriş koşulları ve tartışmalar. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(2), 950-968.
- U.S. Department Of Education. (2022). *Report on the condition of education 2022*. <https://nces.ed.gov/pubs2022/2022144.pdf>

- Varol, N. (2006). *Aile eğitimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Web of Science. (2024). *Journal Citation Reports*. <https://jcr.clarivate.com/jcr/browse-journals>
- White, M.D., & Marsh, E.E. (2006). Content analysis: A flexible methodology. *Library Trends* 55(1), 22-45. <https://dx.doi.org/10.1353/lib.2006.0053>.
- Yanık, Ş. (2016). *İşitme yetersizliği olan ilkokul öğrencilerinin kaynaştırma ortamlarına yönlendirme ve yerleştirme süreçlerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Yıldırım, M. (2019). 17. Yüzyılda Avrupa’da kurulan bilim akademileri ve bilimsel gelişmelerdeki rolleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Prof. Dr. Fuat Sezgin Yılı Özel Sayısı, 96-113.
- Yılmaz, K. (2021). Sosyal bilimlerde ve eğitim bilimlerinde sistematik derleme, meta değerlendirme ve bibliyometrik analizler. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10, 1457-1490. <https://doi.org/10.33206/mjss.791537>
- Yurtsever, Ş. (2013). *Eğitsel tanılama ve değerlendirme sürecinde görev alan rehberlik ve araştırma merkezi personelinin karşılaştığı sorunların belirlenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Yücesoy-Özkan, Ş. [Ankara Üniversitesi ÖEAUM]. (2023, 14 Aralık). Prof. Dr. Şerife Yücesoy Özkan-Meta Analiz ve Sistematik Derleme [Video dosyası]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=6Z0sJrJK-7c>

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education (AUFESJSE), which focuses on studies related to special education in Turkey and closely monitors developments in the field by analyzing special education policies, teaching methods, and practices in the country, offers a suitable platform for researchers to share their studies in the field of special education at the national level. In this way, the journal presents research conducted in Turkey and encourages researchers to address local special education issues and propose solutions for them. In addition, AUFESJSE supports Türkiye's progress in this field by contributing to the development of scientific research and practices in the field of special education at the national level. AUFESJSE publishes current research conducted in accordance with scientific research methods in the field of special education. The journal evaluates designed with quantitative, qualitative and mixed methods, as well as case study, systematic review, meta-analysis and meta-synthesis research. This study aims to reveal the current situation about current developments by examining the trends of research conducted in the field of special education in Türkiye, prominent research topics and preferred method trends. In this way, it is aimed to describe the current situation and determine future research needs and trends. For this purpose, 267 articles published in the 10 years (September 2014-2023) in AUFESJSE, which has been publishing in the field of special education in Türkiye for approximately 33 years and is the respected journal of the field. It was examined in terms of basic features such as a) research identifier, b) number of authors, c) participant characteristics, d) research methods and designs, e) data collection process and f) subject areas.

To closely follow the current developments in a field of science and understand the trends of the field, it is of great importance to examine the leading journals in that field and the articles published in these journals. Therefore, examining the leading journals in the field is important in guiding understanding of current topics, methods, and future research trends in the relevant field.

2. METHOD

In this study, the narrative review method was employed to analyze research published in AUFESJSE over the last 10 years from various perspectives. The goal was to draw general inferences from these analyses and provide readers with a deeper understanding of the subject matter. Firstly, AUFESJSE was accessed through the DergiPark system and all issues of the journal from the last 10 years were examined in detail. During this process, access was provided to 267 studies published in 35 issues in total. Studies have been transferred to the form which is developed by the researchers and includes titles such as a) research identifier, b) number of authors, c) participation characteristics, d) research methods and designs, e) data collection process and f) subject areas. The data was analyzed through content analysis from two different perspectives, considering quantitative and qualitative research.

The reliability of this study was ensured in two steps. First, during the process of numbering the studies and transferring them to the folders, the authors carefully compared the studies published in the journal with the studies in the folder. In the second stage, the researcher's own coding and the coding of another researcher were compared on the same data, and the coder reliability was found to be 80% in the first calculation between the authors. Later, after the researchers came together and discussed the coded studies and reached a common conclusion, the coder reliability was calculated as 100%.

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

In this study, a total of 267 articles published in AUFESJSE in the last 10 years; It was examined in terms of basic features such as a) research identifier, (b) number of authors, (c) participant characteristics, (d) research methods and designs, (e) data collection process and (f) subject areas. The findings regarding the research content show that the fewest articles were published in 2015 and most articles were published in

2021. When the average broadcast duration is examined, it is seen that the shortest broadcast duration is in 2014 with 106 days, and the longest broadcast duration is in 2023 with 482 days.

Considering all the results, the general trends of the research published in AUFESJSE between 2014-2023; Increase in the number of publications and research published over the years, hosting studies with two authors, using a single research method, preferring children or individuals with special needs as participants [most among these are children with autism spectrum disorders, learning disabilities children with disabilities are not enough research subjects], following this, including teachers and families, who are important stakeholders, in the process, research conducted with qualitative and quantitative methods should be close to each other, more interviews should be done in the qualitative method, and the use of scales in the quantitative method, as well as compilation research. Mixed method research is not carried out sufficiently, data is frequently collected face to face, and the most studied subject area is related to teaching academic skills.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

İlgili çalışmada insanlar veya hayvanlar üzerinde herhangi bir deney yapılmadığı için etik kurul iznine gereksinim duyulmamaktadır. Çalışma doğrultusunda çeşitli materyaller ve veriler kullanılsa da bunlar mevcut alanyazındaki erişime açık yayınlar üzerinde elde edilen bilgilerdir. Bununla birlikte bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Yazar 1: Araştırma konusunun belirlenmesi, araştırmanın tasarlanması, verilerin toplanması ve analizi, raporlaştırma ve ilgili kongrede sunma (%50).

Yazar 2: Araştırmanın tasarlanması, verilerin toplanması ve analizi, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ve raporlaştırma (%30).

Yazar 3: Araştırmanın tasarlanması, verilerin toplanması ve analizi, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ve raporlaştırma (%20).

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantı bulunmamaktadır. Bu bağlamda araştırmada herhangi bir çıkar çatışması söz konusu değildir.